

ทัศนคติที่มีต่อความตายของผู้สูงอายุที่มารับบริการ
ในคลินิกเสริมความงาม ในเขตกรุงเทพมหานคร
The Model of Buddhist Death in Attitude of Elder Who Admit
at Beauty Clinic in Bangkok

दनयच्चननंत् सङ्खत्तर्ष्य

Danaichainan Sangkasap

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: Memphis108@gmail.com

Retrieved June 25, 2021; Revised June 6, 2022; Accepted June 9, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติว่าด้วยการเตรียมตัวตายเชิงพุทธของผู้สูงอายุที่มารับบริการในคลินิกความงามแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติและการวิธีเตรียมตัวตายดีเชิงพุทธของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในคลินิกเสริมความงามแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้สูงอายุเข้ารับบริการสถานเสริมความงาม กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและจัดจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่าด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี อันเกิดจากการดูแลสุขภาพที่ดี และมีการปฏิบัติต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านทัศนคติที่มีต่อความเชื่อเกี่ยวกับความตายเชิงพุทธ มีความเชื่อเกี่ยวกับความตายเชิงพุทธโดยเชื่อว่าตายไปแล้วมีเงื่อนไขมาจากการปฏิบัติตนก่อนตาย คือการทำบุญมากไปสู่สวรรค์ ทำบุญน้อยอาจได้สัตว์ดิรัจฉานหรือภพชาติต่ำกว่านั้น ความเชื่อดังกล่าวถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยผ่านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านทัศนคติที่มีต่อการเตรียมตัวตายเชิงพุทธผู้สูงอายุมีการเตรียมตัวก่อนตายโดยการยอมรับปรากฏการณ์ของชีวิตเกี่ยวกับการตั้งอยู่ดับไปตามหลักศาสนาพุทธ และยอมรับสัมพันธภาพของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: ทัศนคติที่มีต่อความตาย, ผู้สูงอายุ, คลินิกเสริมความงาม

Abstract

This research studied about attitudes on preparing for death according to Buddhism among the elderly who came to receive services in a beauty clinic in Bangkok. It is a qualitative research with purposes to study the attitudes and methods of preparing for a good death according to Buddhism among the elderly who come to use services in a beauty clinic in Bangkok. The sample group was the ten elderlies entered the beauty salon service. Bangkok. Qualitative data were collected by in-depth interviews method then Descriptive analysis and classification and organization of data (Typology and Taxonomy) were used as tool for data analysis.

The results showed the elderly have good physical and mental health, resulting from good health care and to practice the principles of Buddhism.

Attitudes towards beliefs about Death according to Buddhism is related to a condition from the behavior, before death is to make many merits to heaven doing little merit may get a better or a lower life. Such beliefs were derived from previous generation and social environment throughout Buddhism.

Regarding the attitudes towards preparing for death in Buddhism, the elderly had preparation for death by accepting the phenomenon of life about existing and extinction according to Buddhist principles and acceptance of the relationship between things in the world.

Keywords: Attitude Towards Death, Elderly, Beauty Clinic

บทนำ

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในเรื่องของความตายนั้น สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตั้งแต่เริ่มต้นปฏิสนธิจนเกิดมามีชีวิตแล้วตายไป ถือเป็นการสิ้นสุดของชีวิตที่ มนุษย์ต่างรับรู้ถึงความตายเป็นความเจ็บปวด เป็นการพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักอย่างไม่มีวันหวนกลับ ทำให้มนุษย์มองความตายเป็นเรื่องเลวร้ายน่ารังเกียจ เป็นประสบการณ์ที่ไม่มีใครปรารถนาที่จะพบเจอ เป็นความพลัดพรากอย่างถาวร ดังนั้นความตายจึงถือเป็นเรื่องอับมงคล เป็นสัญญาณของความสูญเสียและความเศร้าโศก ซึ่งจะเห็นว่ามนุษย์โดยทั่วไปต่างมีทัศนคติต่อความตายในเชิงลบ เป็นเรื่องที่ไม่ควรกล่าวถึงเป็นอันขาด (ว.วชิรเมธี, 2556)

วัยสูงอายุนั้นนับได้ว่าเป็นวัยที่อยู่ในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิตมากที่สุด ซึ่งมีการเสื่อมตามวัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ผู้สูงอายุจึงมักมีปัญหาสุขภาพและความเจ็บป่วยเกิดขึ้น เช่น การเป็นโรคเรื้อรัง การเกิดอุบัติเหตุสิ่งเหล่านี้ทำให้

อัตราการตายของวัยสูงอายุจึงมีมากกว่าวัยอื่น ๆ และวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อของคนไทยมีความเชื่อมโยงกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งการตายดีจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชน ตามความเชื่อของพุทธศาสนาที่ว่า ผู้ที่ตายดีจะได้ไปเกิดใหม่ในที่ที่ดี หรือสุคติ ซึ่งการตายอย่างสงบ หรือการตายดีในมุมมองของผู้สูงอายุไทยพุทธ มองว่าเป็นการตายอย่างสงบตามธรรมชาติ และตายอย่างหมดห่วง โดยการเตรียมจิตใจที่ดีก็จะทำให้ไปสู่สุคติ และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลมีการตายที่ดีได้นั้น คือ การเตรียมตัวตายที่ดี ซึ่งพฤติกรรมการเตรียมตัวเพื่อเผชิญกับความตายและภาวะใกล้ตายนั้น คือ การกระทำในการวางแผนเพื่อจัดการกับความตายและภาวะใกล้ตายของตนไว้ล่วงหน้า ซึ่งการเตรียมตัวเพื่อเผชิญกับความตายและภาวะใกล้ตายทางด้านร่างกายนั้น จะประกอบไปด้วยการเลือกวิธีการรักษาทางการแพทย์เพื่อบรรเทาอาการทางกาย การเลือกสถานที่สำหรับพักรักษาตัว เมื่ออยู่ในสภาวะใกล้ตาย และการเตรียมบริจาคอวัยวะของร่างกาย การพูดคุยกับเพื่อนและครอบครัวเกี่ยวกับการดูแลรักษาเมื่อป่วยหนัก และการเลือกวิธีจัดการกับศพของตน ซึ่งผู้สูงอายุไทยพุทธมองว่า การตายดีตามการรับรู้ในขณะเจ็บป่วยนั้น จะต้องมีส่วนประกอบกันหลายอย่าง เช่น การรับรู้ภาวะสุขภาพ ทัศนคติต่อความตาย การสนับสนุนทางสังคม และภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุ หากผู้สูงอายุยอมรับต่อภาวะสุขภาพที่เปลี่ยนไปตามจริงของตนเองก็จะสามารถเตรียมตัวเกี่ยวกับความสูงอายุ และยอมรับความตายในวาระสุดท้ายของชีวิตได้อย่างเหมาะสม ส่วนผู้สูงอายุที่มีทัศนคติในทางบวกต่อความตายรู้เข้าใจชีวิตว่าเกิดมาแล้ว ไม่มีผู้ใดที่หลีกเลี่ยงจากความตายไปได้ จึงมีการเตรียมตัวตายโดยไม่ประมาท มีสติสมาธิรู้ว่าควรจัดการกับชีวิตที่ต้องเตรียมตัวตายอย่างไรบ้าง และสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้การตายดีของผู้สูงอายุที่มีการเตรียมตัวไว้นั้น เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่มีชีวิตอยู่ได้อย่างมากมาย (มาลีวัล เลิศสาครศิริ และกุหลาบ รัตนสังธรรม, 2560)

นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติในทางบวกต่อความตาย รู้เข้าใจชีวิตว่าเกิดมาแล้วต้องมีการแก้เจ็บป่วย และมีการเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา ความตายเป็นการสิ้นสุดของการดำรงชีวิต ความตายเป็นสิ่งที่น่ายินดี ก็จะสามารถที่จะยอมรับต่อความตายและเตรียมตัวเพื่อการตายของตนเองได้ ส่วนการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยประคับประคอง จิตใจของบุคคลเพื่อให้บุคคลมีกำลังใจ สามารถจัดการกับความเครียดของตนเองได้ นอกจากนี้ยังช่วยทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง อดทนต่อปัญหาได้มากขึ้น ยอมรับต่อการเจ็บป่วยความชรา ซึ่งจะส่งเสริมให้มีการเตรียมตัวเพื่อการตายได้มากขึ้น (มาลีวัล เลิศสาครศิริ และกุหลาบ รัตนสังธรรม, 2560) พระสมชาย อภินนโท (2560) มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวก่อนตายมีความพร้อมในการเตรียมตัวตายอยู่อยู่ในระดับมาก มารยาท สุจริตรกุล (2561) มีทัศนคติต่อความตาย และภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเตรียมตัวเพื่อการตาย

ดังนั้น แนวคิดเรื่องการตายดีจึงเป็นสิ่งที่กำลังได้รับความสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการตายดีต้องปราศจากความทุกข์ทรมาน และความต่างคือ การได้ตายในที่พึงปรารถนา ได้มีโอกาสกล่าวลา การไม่เป็นภาระให้คนอื่น หากแต่มีจุดเน้นที่เหมือนกัน คือ การให้

ความหมายการตายดีนั้นเป็นการตายที่ปราศจากความทุกข์ การจากไปอย่างสงบ และการตายตามกระบวนการทางธรรมชาติ คือการตายที่หมดห่วงจากไปอย่างสงบ มีการได้เตรียมตัว และรู้ตัวว่าจะตาย พร้อมทั้งยอมรับความตายที่จะเกิดขึ้น มีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัว และได้จากไปท่ามกลางบุคคลอันเป็นที่รัก ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลมีการพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย และวิเคราะห์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจ ความเป็นจริงในชีวิตของตนเองและผู้อื่น ไปสู่การมองโลกแบบเข้าใจโลก และทำใจยอมรับความเป็นจริงในชีวิตได้มากขึ้น ช่วยให้บุคคลในวัยสูงอายุมีความเข้าใจและยอมรับว่าทุกสิ่งในโลก มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีผลให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับเรื่องชีวิตและความตายของตนเอง และสามารถจัดความกลัวต่อความตายไปได้แบบมีความสุขตามมุมมองจากผู้สูงอายุไทย (สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การตายดีในทฤษฎีผู้สูงอายุไทยพุทธนั้น เป็นการตายที่หมดห่วงจากไปอย่างสงบ มีการได้เตรียมตัว และรู้ตัวว่าจะตาย พร้อมทั้งยอมรับความตายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการมองโลกแบบเข้าใจ และทำใจยอมรับความเป็นจริงในชีวิตได้มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลในวัยสูงอายุมีความเข้าใจและยอมรับว่าทุกสิ่งในโลกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติอีกด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตายดีในทฤษฎีผู้สูงอายุไทยพุทธ เพื่อศึกษาทฤษฎีของผู้สูงอายุในการเตรียมตัวตายที่หมดห่วง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับความตายเชิงพุทธของผู้สูงอายุที่เข้าใช้บริการในคลินิกเสริมความงาม เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร (Document Analysis) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interviews) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion)

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการคลินิกเสริมความงามเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนนับ 10 ผู้ศึกษาวิจัยจึงใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (Individual Depth Interview) ร่วมกับวิธีสังเกต

แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) กับผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย

ด้านสุขภาพกายผู้สูงอายุ

ด้านสุขภาพจิตผู้สูงอายุ

ด้านความเชื่อเกี่ยวกับความตายเชิงพุทธ

ด้านทัศนคติของผู้สูงอายุที่มีต่อการยอมรับการเตรียมตัวตายตายเชิงพุทธ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งการศึกษาจากผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการคลินิกเสริมความงาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ร่วมกับวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมพิธีกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การบริโภคอาหาร การปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา

จากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากจากผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการคลินิกเสริมความงาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การนำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า สัมภาษณ์ประชาชนจากผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการคลินิกเสริมความงาม ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและจัดจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความเชื่อเรื่องความตายเชิงพุทธทัศนคติที่มีต่อการยอมรับความตายเชิงพุทธ ตลอดจนวิเคราะห์หาสาเหตุ (Cause and Effect Analysis) ที่ทำให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติต่อการยอมรับการเตรียมตัวตายตายเชิงพุทธ

ผลการวิจัย

1. ด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องสุขภาพ การบริโภคอาหารที่เหมาะสมตามวัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาสุขภาพและทำกายบริหาร คือการออกกำลังกายตามความเหมาะสมกับวัย การมีนันทนาการด้านกิจกรรม ส่งผลต่อสุขภาพที่ดี นอกจากนั้นยังพบอีกว่าสุขภาพกายของผู้สูงอายุเป็นไปตามอายุวัย อายุมากขึ้นส่งผลต่อสุขภาพเชิงลบ มีปัจจัยมาจากอายุมากขึ้นกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางศาสนาลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมในครอบครัว และใช้เวลาอยู่ในบ้านทำให้ไม่มีการบริหารในชีวิตประจำวัน การปลูกฝังการมีวินัยในการบริโภคของผู้สูงอายุเป็นปัจจัยส่งผลต่อสุขภาพกาย มีความจำเป็นอย่างมากต้องบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่รับประทานที่เพิ่มความรุนแรงของโรคประจำตัว

2. ด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องการกำลังใจจากคนรอบข้าง และการพบปะสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาวะทางอารมณ์ ทำให้ผู้สูงอายุต้องเข้ารับบริการสถานเสริมความงามเพื่อมีโอกาสได้พบปะสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและให้ความสำคัญต่อร่างกายตนเองว่ายังมีคุณค่าอยู่ ความรู้สึกดังกล่าวทำให้สุขภาพจิตของผู้สูงอายุดีขึ้น การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขทางกาย ผู้สูงอายุมีประสบการณ์เรื่องการเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มีการให้หลักธรรมเป็นแนวทางในการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังมีการสะสมความคิดที่ดี มองโลกในแง่ดีโดยการศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจากประสบการณ์ตรงผ่านพิธีกรรม

3. ด้านทัศนคติที่มีต่อความเชื่อเกี่ยวกับการยอมรับความตายเชิงพุทธ ผู้สูงอายุมีความเชื่อเรื่องความตายตามแนวพุทธดังนี้ เชื่อว่า การทำความดีชีวิตหลังความตายจะไปเกิดในที่สุดดีสวรรค์ ถ้าทำความชั่วชีวิตหลังความตายจะไปเกิดที่อบายภูมิ ได้แก่ เปต สัตว์นรก อสุรกาย และสัตว์ดิรัจฉาน เชื่อว่า การทำบุญกับพระในพระพุทธศาสนาจะได้บุญมากกว่าการทำบุญกับบุคคลอื่น เพราะพระสงฆ์เป็นผู้จะพาชีวิตหลังความตายไปสู่สุคติสวรรค์ เป็นความเชื่อที่สะสมมาจากบรรพบุรุษ

4. ด้านทัศนคติที่มีการเตรียมตัวก่อนก่อนตายเชิงพุทธผู้สูงอายุมีทัศนคติต่อการยอมรับความตายตามแนวพุทธว่า การยอมรับเป็นสิ่งที่รับรู้สืบทอดกันมา แต่มีเงื่อนไขว่า การยอมรับมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เข้าใจมาก ปฏิบัติมาก มีสภาวะธรรมมาก ทำให้เกิดการยอมรับธรรมชาติของชีวิตมาก มองเห็นความตายเป็นเรื่องปกติ นั่นคือการยอมรับความตายตามแนวพุทธ ชีวิตก่อนเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญมาก จึงมีการทำบุญให้มากเพื่อชีวิตหลังความตายจะได้มีความสุข หรือเกิดในภพชาติที่มีความสุขอันแก่การเกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นมนุษย์ที่มีโอกาสทรัพย์

การอภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติว่าด้วยการเตรียมตัวตายเชิงพุทธของผู้สูงอายุที่มารับบริการในคลินิกเสริมความงามแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การรับรู้ภาวะสุขภาพกาย อาจเป็นเพราะภาวะสุขภาพดีขึ้นการดูแลตัวเองให้ดีขึ้นโดยการดูแลรักษาตัวเอง แต่ทั้งนี้บุคคลนั้นต้องมีความสมบูรณ์ทางจิต โดยความสมบูรณ์ทางจิต ทางสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นและสภาพแวดล้อม ก็สามารถทำให้มีสุขภาพดีขึ้นภาวะสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตายทั้งนี้ขึ้นกับตัวในการดูแลตัวเอง ดังนั้นการมีภาวะสุขภาพดีจึงทำให้ร่างกายแข็งแรงการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตายทั้งนี้ขึ้นกับตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มารยาท สุจริตวรกุล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเพื่อการตายของผู้สูงอายุไทยพุทธ พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเตรียมตัวเพื่อการตายในระดับปานกลาง ส่วนการสนับสนุนทางสังคมไม่

มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเพื่อการตาย อีกทั้งสอดคล้องกับ พรชิตา อุปถัมภ์ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า สุขภาพการป้องกันและรักษาโรค และโภชนาการ และการดูแลตนเอง การป้องกันรักษาโรคโภชนาการขึ้นกับตัวในการดูแลตัวเอง

2. การรับรู้สุขภาพจิต การศึกษาวิจัยด้านการรับรู้สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีควบคู่ไปกับสุขภาพกายที่ดี อาจเป็นเพราะว่า มีการดูแลตนเองผ่านระบบสาธารณสุข ทำให้จิตใจมีความสุขสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลธิชา ดินขุนทด และ สมาน ลอยฟ้า (2559) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศเพื่อการดูแลสุขภาพและศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุ พบว่าเมื่อผู้สูงอายุอยู่ในสภาพที่ร่างกายเป็นปกติ ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการป้องกันโรค ในกรณีที่เจ็บป่วย ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศด้านการส่งเสริมสุขภาพ

3. ด้านทัศนคติที่มีต่อความเชื่อเกี่ยวกับความตายเชิงพุทธ พบว่า ผู้สูงอายุมีความเชื่อความตายตามแนวพุทธ มีปัจจัยมาจากการรับรู้มาจากระบบบุรุษโดยผ่านทางพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จึงสอดคล้องผลการวิจัยของพระมหานฤตล มหาบุญ (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัปหระ: การสืบสานคติความเชื่อและพิธีกรรมงานศพในเขตเทศบาลตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่าความเชื่อและพิธีกรรมงานศพได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดีย เพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้ตายไปสู่สุวรรคาลัย จากการเผาและปัดเศษเถ้ากระดูกผู้ตายลงแม่น้ำคงคา จนเกิดธรรมเนียมนิยมการทำมาปนกิจศพและลอยเถ้ากระดูก (ลอยอังคาร) พิธีกรรมงานศพเป็นการแสดงความกตัญญูต่เวทีแก่ผู้จากไปที่เรียกว่า “ทักษิณาทาน” โดยสามารถแบ่งพิธีกรรมออกเป็น 4 อย่าง คือ 1) พิธีกรรมในวันตาย 2) พิธีกรรมในวันตั้งศพบำเพ็ญกุศล 3) พิธีกรรมในวันฌาปนกิจศพ 4) พิธีกรรมหลังวันฌาปนกิจศพ และถือปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน

4. ด้านทัศนคติที่มีต่อการเตรียมตัวตายเชิงพุทธ พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่มีต่อความตายอาจเป็นเพราะการทำความดีไว้ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่สามารถนำไปสู่ภพภูมิที่ดีตามหลักศาสนาพุทธ เมื่อสิ้นอายุขัยแล้ว การไปสู่ภพภูมิที่ดีตามหลักศาสนาพุทธนั้นก็อยู่ที่ได้ทำความดีอะไรไว้บ้างตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ การเตรียมกายและใจให้พร้อม เพื่อที่จะได้ไปสู่ภพภูมิที่ดีมีสตรระลึกถึงความดีที่ทำไว้ไม่หลงตายจะได้สามารถเชื่อมต่อกับความดีของตนเองในภพนี้และภพหน้า จะทำให้ไปสู่ภพภูมิที่ดีได้ การมีความรู้เท่าทันความจริงของชีวิต มีสติเพื่อการไปสู่ภพภูมิที่ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมารยาท สุจริตรกุล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเพื่อการตายของผู้สูงอายุไทยพุทธ พบว่า ทัศนคติต่อความตาย และภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุ การรับรู้ภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเพื่อการตายในระดับปานกลางส่วนการสนับสนุนทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเพื่อการตาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเชิงปฏิบัติการของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสถานะความเป็นจริงของชีวิตในเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะให้การศึกษาวิจัย

ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้านความพร้อมทางจิตของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความรู้สึกรู้สีกต่อหลักธรรมอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ดินขุนทด และสมาน ลอยฟ้า. (2559). พฤติกรรมสารสนเทศสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 34(2), 75-89.
- พรชิตา อุปลัมภ์. (2559). พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 11(1), 252-261.
- พระมหานฤกุล มหาปัญญา. (2562). สัมภาษณ์: การสืบสานคตินิคมและความเชื่อและพิธีกรรมงานศพในเขตเทศบาลตำบลบ่อแก้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 8(1), 24-32.
- พระสมชาย อภินันโท. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนตายของผู้สูงอายุ ในชมรมปฏิบัติธรรม 24 น. จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มารยาท สุจริตรกุล. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวเพื่อการตายของผู้สูงอายุไทยพุทธ(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ และ กุหลาบ รัตนสังธรรม. (2560). การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบบูรณาการพหุปัญญา หลังการปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาตะวันออกด้วยวิถีไทยพุทธ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว.วชิรเมธี. (2556). *สบตากับความตาย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์. (2563). ความต้องการการดูแลในระยะสุดท้ายของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.